

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Goed aan de slag met (burger)participatie

SOS – Congres 2025

4 November 2025

Claartje Brons & Laura Verroen

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Directie Democratie en Bestuur

Agenda

- 1 Waar hebben we het over?
- 2 Vormen van invloed en werkvormen
- 3 Dilemma's en spanningsvelden

1. Waar hebben we het over?

Definities

*Participatie is een proces waarbij individuen, groepen en/of organisaties **invloed uitoefenen** op en/of **controle delen** over collectieve vraagstukken, beslissingen of diensten die hen aangaan.*

(Visser, van Popering-Verkerk & van Buuren. 2019).

*Burgerparticipatie is een manier van beleidsvoering waarbij inwoners, individueel of georganiseerd, direct of indirect, de kans krijgen **om invloed uit te oefenen** op de voorbereiding, uitvoering of evaluatie van beleid.*

(Blok, Luiten, de Vries, Lucas, 2023)

Visser, V, van Popering-Verkerk & van Buuren. (2019) Onderbouwd ontwerpen aan participatieprocessen, kennisbasis participatie in de fysieke leefomgeving.

Blok, S, Luiten, L, de Vries, R, Lucas, T. (2023) Burgerparticipatie op nationaal niveau, een juridische en empirische verkenning.

1. Waar hebben we het over?

Wanneer heeft iemand invloed?

Invloed: eigenschap (van iets of iemand) **om effect te hebben op** iets of iemand anders

Woorden.org

>> Instemmen met een participatietraject = instemmen met een wijziging n.a.v. de input die je ophaalt.

- ✓ Het plan is om naar rechts te gaan, de burger wil naar links, we gaan naar links.
- ✗ Het plan is om naar rechts te gaan, de burger wil naar links. We gaan toch naar rechts.
- ✓ Het plan is om naar recht te gaan, de burger wil naar links, we gaan daarom eerst naar links maar eindigen toch rechts.

Terugkoppeling is KEY:

Leg altijd uit (1) wat de kaders zijn, (2) wat er is opgehaald, en (3) wat je daarmee hebt gedaan en waarom.

1. Waar hebben we het over?

Waar hebben we het niet over

Participatie is niet hetzelfde als:

- × Het vrijblijvend betrekken van belanghebbenden
- × Informeren
- × Vrijblijvend kennis ophalen
- × Een draagvlakmeting

Participatie = Invloed

1. Waar hebben we het over?

Randvoorwaarden en aandachtspunten bij participatie:

Randvoorwaarden:

- ✓ Ruimte voor invloed
- ✓ Ruimte voor maatwerk
- ✓ Ruimte voor maatschappelijk initiatief
- ✓ Inclusieve werving
- ✓ Aansluiting representatieve democratie
- ✓ Transparante terugkoppeling
- ✓ Tijd, geld en capaciteit

Aandachtspunten:

- ✓ Geschiedenis en sentiment
- ✓ (Herstel van) vertrouwen
- ✓ Verwachtingsmanagement: naar collega's en doelgroep

2. Niveaus en werkvormen

Verschillende vormen van invloed

- ~~Informeren~~
- > Raadplegen
- > Adviseren
- > Coproduceren
- > (Mee)beslissen
- > Zelf organiseren

2. Niveaus en werkvormen

Werkvormen

Burgerberaad

Enquête

Uitdaagrecht

Referendum

Burgerbegroting

Focusgroepen /
burgerpanels

Adviescollege

Maatschappelijk
dialogoog

2. Niveaus en werkvormen

Vragen?

Waar sta jij?

Dilemma's en spanningsvelden bij
participatie

3. Dilemma's en spanningsvelden

Representatieve democratie:

Volksvertegenwoordigers
hebben het eerste en
laatste woord.

Participatieve democratie:

De samenleving heeft het
eerste en laatste woord.

3. Dilemma's en spanningsvelden

Individueel belang:

Het gaat om de mensen die geraakt worden door de besluitvorming

Algemeen belang:

Alle stemmen moeten even zwaar gewogen worden

3. Dilemma's en spanningsvelden

Ongewenste onrust

Participatie is geen doel op zichzelf. Als participatie voor grootschalige ontwrichting van de gemeente zorgt dan moet je dat niet doen.

Waardevolle weerstand

Participatie moet altijd plaatsvinden. Ook als dit voor nog meer onrust zorgt